

Сазонова С.І.

Державний університет «Житомирська політехніка»
Науковий керівник: Острогляд О.В.,
кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри
права та правоохоронної діяльності
Державний університет «Житомирська політехніка»
м. Житомир

ЯВИЩЕ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ ТА УКРАЇНА

Торгівлю людьми у сучасному світі можна вважати одним із найжахливіших та найбрутальніших порушень прав і свобод людини що є особливо тяжким злочином. Торгівля людьми на сьогоднішній день досягла такого колосального рівня, що 15 листопада 2000 року Комісія ООН з прав людини визначила торгівлю людьми як сучасну форму рабства. [1. с.2]

Торгівля людьми існує з давніх часів і має глибоке історичне коріння, яке тісно пов'язане з рабством та работоргівлею. Як різновид бізнесу цей вид злочинної діяльності виник з моменту встановлення товарно-грошових відносин і зберігся до наших днів, змінюючи та вдосконалюючи свої форми.[3. с.13]

В середині 20-ого століття від торгівлі людьми здебільшого страждали жінки, яких було залучено до сексуальної експлуатації, особливо під час воєн та у післявоєнний час, а в сучасному світі у цього явища більше немає «фаворитів» - жертвою може стати жінка, чоловік або навіть дитина. Серед тих, хто звертався за допомогою є люди різного віку, статі, рівня освіти, соціального статусу, тощо. Однак, існують певні групи людей які піддаються найвищому ризику постраждати від цього злочину. Насамперед, до цієї категорії можна віднести представників соціально незахищених верств населення або людей, які знаходяться у складних життєвих обставинах.

Торгівля людьми може набувати різних форм, в залежності від того, з якою метою здійснюється злочин (якою є мета майбутньої експлуатації людини) та хто є його об'єктом. Розглянемо ці форми детальніше: [5]

1. Примусова праця – будь-яка робота, що вимагається від особи під загрозою застосування покарання, фізичного чи психологічного насильства.
2. Рабство – стан людини, при якому вона знаходиться в певному місці і займається певною діяльністю не по своїй волі, позбавлена можливості змінити ситуацію за власним бажанням, не отримує зарплатню зовсім або у мізерних розмірах яка не покриває базових потреб та діяльність якої контролюється іншими особами за допомогою погроз.
3. Сексуальна експлуатація.
4. Використання у порнобізнесі.
5. Вилучення органів – вилучення з організму людини частин тіла без її на те згоди або за згодою добутої незаконним впливом на неї.
6. Проведення дослідів – незаконне проведення будь-яких дослідів над людиною без її згоди, що створює небезпеку для її життя чи здоров'я.
7. Примусова вагітність – використання репродуктивної функції організму жінки шляхом запліднення без її згоди та подальший примус до виношування дитини.
8. Злочинна діяльність – вчинення дій, які мають на меті схилити особу до участі у одному чи кількох злочинах.

9. Використання у жебрацтві – примушування осіб до заняття жебрацтвом шляхом побиття, каліцтва, тощо.

10. Продаж дитини – продаж особи, яка не досягла 18-ти річного віку родиною, з метою отримання прибутку.

11. Використання у збройних конфліктах – використання особи для виконання нею бойових завдань.

12. Усиновлення з метою наживи.

13. Звичаї подібні до рабства чи підневільного стану – може включати в себе обіцянки видати жінку заміж її родиною без її на те згоди, передача жінки після смерті чоловіка у спадок іншій особі, та інше.

Представлені форми торгівлі людьми – не є вичерпним переліком. Торгівля людьми є динамічним злочином, який має особливість «приспосовуватись» до реалій сьогодення, правового поля, економічної чи соціальної ситуації у країні.

За даними Міжнародної організації праці (МОП) у 2016 році в ситуації сучасного рабства перебувало 40,3 мільйонів людей а у 2021 році постраждалих налічувалось вже 50 мільйонів. [2]

Україна – лідер Східної Європи за кількістю постраждалих. Понад 300 000 українців постраждали від торгівлі людьми, починаючи з 1991 року (Міжнародна організація з міграції) [4], 50% постраждалих осіб – молодь до 35 років. 70% постраждалих від торгівлі людьми – чоловіки. Україна виступає і як країна походження постраждалих від торгівлі людьми і як країна транзиту (тобто через нашу країну перевозять людей в інші країни), і як країна призначення. На сьогоднішній день ситуація тільки погіршується через вплив повномасштабного вторгнення, сотні а то й тисячі людей втікаючи від масованих обстрілів та втрачаючи домівки стають легкою здобиччю як закордоном так і на рідній землі. У 2023 році найбільше українці постраждали від: використання у збройних конфліктах - 55 випадків, трудової експлуатації - 22 випадки, сексуальної експлуатації - 11 випадків, залучення у злочинну діяльність - 17 випадків. Також зафіксовано два факти продажу дітей та один факт примусу до жебракування. Статистика свідчить про те, що тема торгівлі людьми менше стигматизується у суспільстві але і не є виключенням замовчування ситуації, оскільки найпоширенішою формою наслідків перебування у ситуації із торгівлею є посттравматичний стресовий розлад, через який людина може забути те що відбулось із нею, намагатиметься уникати всього що може пов'язувати із ситуацією або взагалі впасти в депресію та мовчати [6].

Підсумовуючи, варто вказати що Україна робить все можливе задля боротьби із явищем торгівлі людьми – кожні 5 років Кабінетом міністрів розробляється та затверджується Державна програма протидії торгівлі людьми, яка містить конкретні завдання та заходи для виконання усіма органами державної влади як на національному, так і на місцевому рівні, проводяться різноманітні тренінги та рекламні кампанії з метою інформування населення про це явище, за допомогою міжнародних організацій розробляються програми для місцевих громад для проведення інформаційних заходів, також для допомоги постраждалим було створено національну гарячу лінію з протидії торгівлі людьми та консультування мігрантів.

Список використаних джерел:

1. Sheet №36 «Human rights and human trafficking» United Nations, Geneva - 2014 – с.62 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.ohchr.org/en/trafficking-in-persons>

2. «50 million people worldwide in modern slavery». *Міжнародна організація праці* – веб-ресурс: URL: <https://www.ilo.org/resource/news/50-million-people-worldwide-modern-slavery-0>

3. Історичні аспекти торгівлі людьми [Електронний ресурс] / Казначеев Д.Г. // *Право і суспільство* №1 – 2012 – с.13 – 16 – Режим доступу: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2012/1_2012/03.pdf

4. «Кожен другий українець ризикує постраждати від експлуатації через спустошливі наслідки війни». *Міжнародна організація з міграції* – веб-ресурс: URL: <https://ukraine.iom.int/uk/news/kozhen-druhyy-ukrayinets-ryzykuye-postrazhdaty-vid-ekspluatatsiyi-cherez-spustoshlyvi-naslidky-viyny>

5. Пам'ятка про форми торгівлі людьми – *Національна соціальна сервісна служба України* – веб-ресурс: URL: <https://nssu.gov.ua/news/pamiatka-pro-formy-torhivli-liudmy>

6. «Українці стали частіше звертатися за допомогою у випадках, коли постраждали від торгівлі людьми». *Міністерство соціальної політики України* – веб-ресурс: URL: <https://www.msp.gov.ua/news/23691.html>